

11.9.2025

Kunnan harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen hakeminen vuonna 2025

HAKIJAN TIEDOT

Kunta: Polvijärvi

Kunnan yhteyshenkilön tiedot:

- Nimi: Heikki Hallikainen
- Nimike: kunnanjohtaja
- Sähköpostiosoite: heikki.hallikainen@polvijarvi.fi
- Puhelinnumero: 0401046001

HAKEMUKSEN TIEDOT

A. Haettava summa, euroa:

Yksi miljoona (1 000 000) euroa

B. Mikäli kunta on saanut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2024, niin sen käyttökohde:

Kunta ei ole saanut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta v. 2024.

Edellisen kerran harkinnanvaraista on myönnetty Polvijärven kunnalle noin 30 vuotta sitten.

C. Yksilöidyt talousvaikeudet, joihin haetaan harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta sekä perustelut, jotka osoittavat em. vaikeudet poikkeuksellisiksi tai tilapäisiksi. Lisäksi yksilöitynä talousvaikutusten ajankohta ja euromääräinen vaikutus kunnan talouteen.

1. Sosiaali- ja terveydenhuolto sekä palo- ja pelastustoiminta järjestettiin Pohjois-Karjalassa vuosina 2017-2022 vapaaehtoisella kuntayhtymämallilla. Sote-kuntayhtymä tuotti kaikkina toimintavuosinaan merkittävästi vuosi vuodelta kasvanutta alijäämää, jotka kunnat omistajina kattoivat. Vuosina 2021-2022 kunnilta annettiin omistajaohjausta alijäämien pienentämiseen erinäisin esillä ollein keinoin,

mutta omistajaohjaus ei tuottanut toivottua tulosta. Polvijärven maksuosuus sote-kuntayhtymän alijäämistä v. 2021 oli yhteensä 628 139 euroa ja viimeisenä toimintavuonna 2022 peräti 1 173 304 euroa, mikä on rasittanut suoraan kunnan omaa taloutta ja taloudellista liikkumavaraa kunnan omissa palveluissa. Lisäksi Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ja viiden entisen omistajakunnan välillä on keskeneräinen riita-asia hallinto-oikeudessa soten palkkaharmonisaatiokulujen osalta, joiden vaikutus Polvijärven kunnan talouteen on -714 554 euroa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon siirtyessä valtion hyvinvointialueiden vastuulle vuoden 2023 alusta lukien kuntien valtionosuuksissa huomioitiin kuntien sotemenot kahden viimeisen toimintavuoden (2021-2022) osalta. Hyvinvointialue saa rahoitusta sitä enemmän, mitä suuremmat ko. alueen sosiaali- ja terveydenhuollon vuosien 2021-2022 toimintamenot olivat ja vastaavasti kunnat pysyvästi sitä vähemmän valtionosuutta, mitä suuremmat em. toimintamenot ko. vuosina olivat.

Siun soten toimintamenot kasvoivat voimakkaasti vuosina 2021-2022 ja se on aiheuttanut Polvijärven kunnalle pysyvän, erittäin suuren valtionosuuksien vähennyksen. Valtionosuuksien vähennys on kohdellut erityisen huonosti juuri Polvijärven kuntaa, sillä kunnan vähennys asukasta kohti on koko maan suurimpia. Vähennys on Polvijärvellä 225 euroa/asukas, kun se koko maassa on keskimäärin 44 euroa/asukas. Mikäli Polvijärven kunnan vähennys olisi ollut vain koko maan keskiarvon suuruinen, olisi kunta saanut esim. vuonna 2024 valtionosuutta noin 700 000 euroa enemmän. Summa vastaa Polvijärven kunnan tuloveroprosenttiin suhteutettuna yli yhtä prosenttiyksikköä.

2. Polvijärven kunnan verotulot asukasta kohti ovat pitkään olleet viiden heikoimman kunnan joukossa koko Suomessa. Kunta ei ole pystynyt kattamaan valtionosuusmenetyksiään veroprosenttejaan korottamalla. Kunta korotti tuloveroprosenttiaan 0,89 prosenttiyksiköllä vuodelle 2024, jonka jälkeen se oli 8,50. Tuloveroprosenttia korotettiin vielä 0,5 prosenttiyksiköllä vuodelle 2025, jonka jälkeen se on nykyisin 9,00. Kunnan viime vuosien tilinpäätökset ovat siitä huolimatta olleet voimakkaasti alijäämisiä.
3. Kunta on viimeisen 12 vuoden aikana käyttänyt investointeihin noin 32 milj. euroa. Kunnan koko (4 000 asukasta) huomioiden euromäärä on huomattavan suuri. Tilinpäätökseen sisältyvä kunnan velka on tällä hetkellä noin 16,4 milj. euroa, ts. kunta on käyttänyt viime vuosien investointeihin noin kaksi kertaa suuremman summan kuin sillä on velkaa. Kunnan velkamäärä asukasta kohti on hieman kuntien keskitasoa korkeampi. Velkamäärän kasvu on lisännyt lainanhoitokustannuksia ja on perusteena harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen saamiselle.
Investointeja on tehty, jotta kunnalla ollut korjausvelka on saatu korjattua. Tällä hetkellä kunnan palvelutuotannossa tarvitsemat rakennukset ja muu käyttöomaisuus ovat hyvässä kunnossa, eikä kunnalla enää ole suurta korjausvelkaa, joten kunta on ensisijaisesti poikkeuksellisten ja tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa.
4. Kunta on joutunut tekemään vuoden 2023 tilinpäätökseen kaksi suurta alaskirjausta. Kunnan tytäryhtiöiden osakepääomia alaskirjattiin yhteensä 2 135 000 euroa. Alaskirjaukset pienensivät kunnan taseessa olevaa kumulatiivista ylijäämää em. summalla ja samalla heikensivät kunnan taloudellista asemaa.

Tällä hetkellä kunnan tase osoittaa varat ja velat siten, että niissä on huomioitu tiukentunut tulkinta omaisuuden arvostuksista. Kaikilla kunnilla tase ei ole vielä kunnossa omaisuuden arvostusten suhteen, joten kunnan omat toimenpiteet ovat niissä kunnissa vielä tekemättä.

Myöntämisperusteiden mukaan harkinnanvarainen korotus on tarkoitettu varautumiseen niihin talouden tervehdyttämistarpeisiin, jotka ovat syntyneet kunnan talouden aikaisemman kehityksen takia. Alaskirjaukset ovat juuri aikaisemman kehityksen aikaansaamia muutoksia kunnan tytäryhtiöiden ja kunnan taloudellisessa tilanteessa ja siten perusteena korotuksen saamiselle.

5. Kunta kävi alkuvuodesta 2024 yhteistoimintaneuvottelut, joissa henkilöstömenosäästöjen lisäksi selvitettiin myös muita säästökohteita. Työnantaja teki yhteistoimintaneuvotteluihin liittyvät päätökset vuoden 2024 loppuun mennessä. Yhteistoimintaneuvotteluihin pohjautuvilla päätöksillä saavutettiin noin 1,0 milj. euron säästöt, joista noin 0,6 milj. euroa toteutui jo vuonna 2024. Täysimääräisinä säästöt toteutuvat vuodesta 2025 eteenpäin.
6. Viime vuodet ovat olleet Polvijärven kunnan talouden osalta raskaita. Siihen ovat keskeisesti vaikuttaneet sosiaalitoimeen ja terveydenhuoltoon liittyvien valtionosuuksien poistuminen ja kaikkien kuntien tuloveroprosenttien leikkaus 12,64 prosenttiyksiköllä, sekä yhteisöverotulojen leikkaus 30 prosentilla. Ne ovat erityisen suuresti vaikuttaneet juuri Polvijärven kunnan talouteen, koska kunnalla on heikko verotulopohja, jolla valtionosuuksien vähennystä ei ole pystytty kompensoimaan, vaikka tuloveroprosenttia on korotettu kahtena vuonna peräkkäin.

Kunnan taloutta ovat heikentäneet myös tavaroiden ja palvelujen voimakas hintojen nousu sekä viime vuosien suuret henkilöstömenojen sopimuskorotukset.

Kunnan kumulatiivinen ylijäämä ja lainamäärä ovat viime vuosien tilinpäätöksissä olleet seuraavat (€):

Tilinpäätös vuosi	Tilikauden <u>alijäämä</u>	Kumulat. ylijäämä	Lainamäärä
2020		8 131 729	150 000
2021	1 336 108	6 795 620	0
2022	1 536 231	5 091 787	3 428 000
2023	2 780 607	2 311 180	10 007 797
2024	1 288 223	1 022 957	16 427 914

Vuoden 2025 talousarvio on 805 661 euroa alijäämäinen. Toteutumisennusteen mukaan alijäämä tulee toteutumaan myös tilinpäätöksessä. Vuoden 2025 lopussa kunnan kumulat. ylijäämä olisi käytännössä 0.

D. Mikäli kunta on hakenut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2024, niin perustelut miksi kunta hakee korotusta peräkkäisinä vuosina.

Polvijärven kunta ei ole hakenut valtionosuuden korotusta vuonna 2024.

E. Kunnan omat toimenpiteet poikkeuksellisen tai tilapäisen taloudellisen tilan korjaamiseksi (tulojen lisäykset ja menojen vähennykset, omaisuusjärjestelyt jne.)

1. Toteutetut toimenpiteet

- a. Tuloveroprosentin korotus 0,89 prosenttiyksiköllä vuodelle 2024
- b. Tuloveroprosentin korotus 0,50 prosenttiyksiköllä vuodelle 2025
- c. Yhteistoimintaneuvottelut vuonna 2024, joiden 1,0 milj. euron vaikutus toteutuu täysimääräisenä vuodesta 2025 eteenpäin. Vaikutus on yhteissumma, joka käsittää henkilöstömenosäästöjen lisäksi kaikki muutkin taloutta korjaavat toimenpiteet.
- d. Omaisuuden myynti
- e. Avustusten pienentäminen
- f. Maksullisuuden lisääminen ja maksujen korottaminen
- g. Työllisyyden hoitoon panostaminen, jolla on saavutettu tuloksia työmarkkinatuen maksuosuuksien pienentymisenä
- h. sivistystoimen osalta opetustoimen tuntikehyksen pienentäminen
- i. luonnollisen poistuman huomioon ottaminen henkilöstömenosäästöjen aikaan saamiseksi
- j. lomapalkkavelan pienentäminen pitämällä vuosilomat ajallaan

2. Tulossa olevat ja päätetyt toimenpiteet

Kunta on hyväksynyt talouden tasapainottamisohjelman, jossa on listattu toimenpiteet, joilla kunnan taloutta saadaan tasapainotettua. Alla mainituista toimenpiteistä tehdään jokaisesta erikseen vielä yksityiskohtaiset päätökset vuoden 2026 talousarviossa ja seuraavien vuosien taloussuunnitelmissa.

Toimenpide	Euromäärä	Aikataulu, alkaen vuodesta
Tulojen lisäyksiä		
• tuulivoima, aurinkovoima (kiint. verot)?	200 000	2027
• kunnallisvero (veropohjan kasvu)	400 000	2025
• yhteisövero	100 000	2026
• kiinteistövero	50 000	2026
• valtionosuudet/valtionosuusuudistus	200 000	2027
• metsän myynti	50 000	2026
• kiinteän omaisuuden myynti: metsätilat, sirpaletontit, tarpeettomat rakennukset. Taloutta parantaa ainoastaan myyntivoitto, myyntitappio huonontaa.	50 000	2026
• lukion oppilasmäärän kasvun vaikutus valtionosuuteen	30 000	2025
• kaukolämpöyhtiön myynti?	1 000 000	2027
• maksullisuuden läpikäynti: vesi- ja jätevesimaksut, rakennuslupamaksut, maa-aineslupamaksut, salivuorot, kuntosalimaksut jne.	40 000	2026

Menojen vähennyksiä

• poistojen vähentyminen: kunnan vuokra-asuntojen siirto yhtiölle, kertaluontoinen	60 000	2025
• sote-kiinteistöjen yhtiöittämiseen liittyvä kertaluontoinen poistoeron käsittely: Kunta voi tulouttaa jäljellä olevan poistoeron siinä yhteydessä, kun tilat siirtyvät sote-kiinteistöt omistavalle yhtiölle.	2 210 000	2025
• Työmarkkinatuen maksuosuus, eli Kelan sakkomaksut	20 000	2026
• Business Joensuun elinkeinoneuvonta?	108 000	2027
• avustusten pienentäminen	20 000	2026
• toimintojen ulkoistaminen	100 000	2026
• hyvinvointipalvelujen osalta perusopetuksen ja lukion tuntikehyksen tarkastelu	50 000	2026
• palvelualueiden ja ko. toimielinten itsensä määrittelemät säästökohteet	100 000	2026
• investointien karsiminen, vähentää tulevia poistoja tämän verran. Huom. ei ole olemassa oleva meno!	50 000	2026
• henkilöstömenosäästöt: luonnollinen poistuma, eläköitymiset, tehtävien yhdistelyt	40 000	2026
• lomapalkkavelan pienentäminen pitämällä vuosilomat ajallaan	20 000	2026

F. Muut huomiot ja lisätiedot:

Edellä olevan perusteella Polvijärven kunta hakee harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta 1 000 000 euroa vuodelle 2025 ja katsoo täyttävänsä lain mukaiset myöntämisperusteet.

Polvijärvellä 11.9.2025

Polvijärven kunta

Heikki Hallikainen, kunnanjohtaja

Liitteet: Erillisiä liitteitä ei ole, perustelut on esitetty tässä asiakirjassa